

Vol.

Lördagen den 23 december 1967

Språkvårdsspalten

1

Varför heter det både *i fjol* och *i fjor*? — Det äldre svenska *i fiord* har utvecklats på olika sätt i olika dialekter. På många håll har ett *rd* blivit ett tjockt *l*-ljud, t. ex. i Österbotten, i Norrland och i Mellansverige: *gård* blir *gål* i österbottnisk dialekt. I riksspråket byttes sedan det tjocka *l*-ljudet ut mot det »vanliga» *l*. I Sydsverige blev däremot *rd* till *r*, och därför säger man *i fjor* i södra Sverige. — Malmötidningen Sydsvenska Dagbladet skriver alltid *i fjor*.

2

Vad är en *likare* för något? — Det är ett mått eller en vikt som användes vid kontroll av andra mått eller vikter. Det brukar finnas (*riks*)*likare* t. ex. för kontroll av metermått: det är självklart att små skillnader kan finnas mellan t. ex. olika mätstickor. De kan emellertid kontrolleras mot likaren.

3

Kan man böja orden *delvis*, *precis* och *lagom*? — Av dessa tre kan *lagom* inte böjas i vårdat språk (det kan t. ex. inte heta att något är »lagomt»). Det är att märka att ordet *lagom* självt är en gammal böjningsform av det ord som ingår i *till lag-s*, *i o-lag*. (Samma gamla böjningsform, s. k. dativ pluralis,

ingår i *stundom* och i namnen *Pörtom* och *Sundom*.) — Ordet *precis* får däremot vanliga böjningsformer: *precisa uppgifter*, *ett precist svar*. Vid ordet *delvis* (och t. ex. *gradvis*) ligger det så till, att böjningsformer numera uppträder ganska ofta. *Sakens gradvisa utveckling* kan åtminstone jag acceptera. Också uttryck som *ett delvist erkännande* godtas (men icke ett *delvis erkännande*!). Det bör dock medges att alla inte är tilltalade av former som *delvist* och *delvisa*.

4

Hur böjes *stå* och *släss* i vårdat talspråk? — Det förra böjes hos oss *stå*, *stod* eller *sto*, *stått*. Formen *stog* är vanlig i Sverige, men inte hos oss; den är vardaglig. Varken den eller *sto* tillhör normalt skriftspråk. Verbet *släss* böjes *slogs*, *slagits*. Formerna *slogdes*, *sloddes* är vanliga i Finland, men måste anses som starkt vardagliga och kan inte accepteras i vårdat tal.

5

Skall man be om *räkningen* eller *notan* på en restaurang? — Båda går an. Det är möjligt att ordet *nota* är det vanligaste på vissa håll, åtminstone i Sydsverige; hos oss är måhända *räkning* vanligare. Emellertid är »får jag be om räkningen» nära nog en stående fras.

CARL-ERIC THORS